

עלון סיפורים להלכה שלמה

ערש"ק פרשת ויקרא תשע"ז

עלון מס' 53

בס"ד

אביב הגיע פסח בא חלק ב'

תקציר הפרקים הקודמים

הרב חנן סיפר לנערים כי קרתה תקלה בבית הספר היסודי, שכן, בזמן שערכו את ספר החגים, גילו שלא הוכן חומר עבור חג פורים. הנערים התנדבו לעשות את המלאכה ביחד עם הרב יעקב. לאחר שהספר יצא לאור הבחינו הנערים כי הפרק על חג הפסח הינו קצר, נתן הציע לנחום להוציא קונטרס חדש על חג הפסח. נחום ביקש מהחברים להצטרף למלאכת הכנת הקונטרס בכך שיתחלקו לזוגות וכל זוג יעסוק בנושא אחר, הקשור לפסח.

אבא "הבעיה..." השיב איתן "שעבשיו אני לא מוצא אותך" – "אופס!!!"
קרא נתן "אתה מתכוון לפינגאן האדום?" – "כן, בדיוק" ענה איתן והוסיף "רק אל תגיד לי שהשתמשת בו" – "דווקא כן" ענה נתן "חיממתי בו שוקו חם, למתן ולי" – "אוף" קרא איתן "איזה באסה" – "איתן" קרא אבא ואמר "אני לא מבין על מה אתה מתעצבן, הכל בסדר" – "אבל אבא" נענה איתן "איך הכל בסדר? אם רצינו להכין תה בפינגאן לאחר שנסיים לאכול את הלאפות עם הנקניקיות, ועבשיו הפינגאן הוא חלבי" – "ומי אמר לך שלא ניתן לעשות זאת?" – "מה, זה ברור" ענה איתן "אסור לבשל בשר בסיר שבישלו בו חלב" – "זה נכון" ענה אבא "אבל אני חושב שזה לא המקרה שלנו" – "אז מה, כן מותר לנו להכין את התה?" שאל איתן, אבא חייך "אמנם אני יודע את התשובה, אך אני רוצה שתגלו את התשובה בעצמכם" – "מה זאת אומרת?" שאל נתן – "זאת אומרת, שהשעה עכשיו קצת אחרי שמונה וחצי, ואם תזדרזו תצליחו למצוא את הרב יעקב במשרדו, זהו בדיוק הזמן בו הרב יעקב עונה לשאלות שאנשים מעלים בפניו" – "אבל זה בטח ייקח הרבה זמן" רטן איתן – "אני לא חושב" ענה אבא "אבל אני בטוח שהתשובה לשאלה תהיה עזרה לנתן בהבנת דיני פסח" – "עבשיו אני סקרן" אמר נתן – "יופי מצויין" אמר אבא "אז ככה תגיעו לרב יעקב יותר מהר" – "אבל זו פאדיחה ללכת לשאול את הרב שאלות" קרא איתן "בדיוק בגלל זה אני

שולח אתכם, ללמד אתכם שאין צורך להתבייש, ואם יש שאלה הלכתית, יש ללכת לרב לקבל תשובה, כמו שאומרת המשנה באבות" אבא ניגש לארון הספרים והוציא מתוכו את הספר לקוטי בתר לקוטי על מסכת אבות שכתב הרב שמואל אלטר זי"ע והחל קורא מתוכו "המשנה באבות אומרת "לא הביישן למד ולא הקפדן מלמד" (אבות ב, ה)

ומסביר רבינו עובדיה מברטנורא ואומר ולא הביישן – למד שהמתבייש לשאול שמא ילעיגו עליו, ישאר תמיד בספקותיו ולא הקפדן – הרב שמקפיד על התלמידים כששואלים אותו, לא ילמד כראוי אלא צריך שיסביר פנים בהלכה לתלמידיו

ומזה אנו למדים שמי שחפץ ללמוד תורה, אסור לו להתבייש מלשאול שאלות, כי אם לא ישאל איך יידע? ואז אבא המשיך ואמר "וכן כותב בעל תפארת צבי "אבל זולת זה, אשר מדת הבושה מזקת לקנין חכמה, סגולה היא להתבייש ולבוזות עצמו עבור התורה, כאשר אמרו, אם נבלת בהתנשא (נדה כ"ז), כלומר אם נבלת עצמך על דברי תורה סופך להתנשא בזכות זו"

ומוסיף בעל ילקוט יהודה וכותב "ואף שאמרו חז"ל בושה מביאה לידי יראת חטא (נדרים כ"א) הרי דהבושה מדה טובה, אבל בושה כזו ליבוש לשאול את רבו מה שמסתפק, זה מראה אשר הגאון מנת חלקו, כי קשה לפניו להקטין את עצמו" – "טוב, הבנתי" אמר איתן "כמה חשוב לשאול ולא להתבייש" – "ומה נעשה אם מתן יגיע?" שאל נתן – "אני אומר לו

בסיום הלימודים הוזדרו נתן לצאת מהכיתה – "היי נתן, חכה" קרא מתן לעברו, נתן נעצר "כן מתן מה העניין? רק תעשה את זה בבקשה ורזי כי אני כבר מאחר" – "מה יש?" שאל מתן "אמא שלי ביקשה שהיום אחזור הביתה מהר כי אני צריך לשמור על אחיי הקטנים, כי אין מי שישמור עליהם" – "אוי" אמר מתן והוסיף "טוב אז נדבר בהזדמנות" – "מה רצית?" שאל נתן – "חשבתי שנשב היום להכין את חלקנו בקונטרס, אז אם אתה עסוק היום נדחה את זה ליום אחר" – "אני דווקא לא עסוק" ענה נתן "האחים שלי הולכים לישון מוקדם, כך שאין בעיה שתבוא אלינו היום, וזה דווקא רעיון טוב" הוסיף "כי כך לא יהיה לי משעמם" – "טוב" נענה מתן "אז סגרנו בשמונה וחצי אני אצלך" – "סגור" ענה נתן

קצת לפני השעה שמונה ורבע חשב נתן לעצמו "בא לי לשנות משהו נחמד, בוא נחשוב מה כדאי" ואז עלה במוחו רעיון "אכין שוקו חם על בסיס חלב, עם נגיעות מרשמלו, מ..מ... נשמע ממש יאמי" וממחשבה למעשה "טוב" אמר נתן לעצמו "מה צריך להכנת שוקו, כמובן פינגאן, חלב, ושוקו" הוא הוציא את החלב מהמקרר ואת קופסת השוקו מהארון 'מצויין, ועבשיו חסר רק פינגאן' נתן הסתובב לכיוון ארון הכלים ותוך כדי הסיבוב הבחין בפינגאן שעמד על השולחן אה.. מוזר למה הפינגאן על השולחן ולא בארון, הרי בד"כ אמא מניחה

הכל במקום, טוב אין לי זמן עכשיו למחשבות מיותרות, עוד מעט יגיע מתן, וכדאי שהשוקו יהיה מוכן עד שמתן יופיע, נתן שפך את החלב לפינגאן ושפת אותו על הגז, הוא כמובן לא שכח להכניס גם את השוקו ואת המרשמלו, לאחר כמה דקות כשהחלב רתח כיבה נתן את האש מתחת לפינגאן "יופי מצויין" קרא נתן "הכל מוכן רק עכשיו נשאר שמתן יגיע" ובדיוק באותו הרגע נשמעו דפיקות בדלת "בדיוק בזמן" אמר נתן "זה בטח מתן" נתן פתח את הדלת והופתע לראות שבפתח עומדים אבא ואיתן, אחיו הגדול, – "ברוכים הבאים" קרא נתן לעומתם "ברוכים הנמצאים" השיב לו אבא – "מה יש?" שאל אבא את נתן "אתה נראה מופתע" – "נכון" השיב נתן "ראשית חשבתי שמתן הגיע, קבענו להיפגש עכשיו, כדי להכין את הקונטרס בהלכות הפסח, ושנית" הוסיף נתן "איך קרה שחזרתם כל כך מוקדם, אמא אמרה שייקח לכם שעות עד שתחזרו מהרופא" – "ואמא אכן צדקה" ענה אבא "אך היתה לנו סייעתא דשמיא, והכל הלך במהירות הבזק" ואבא הוסיף "בטח איתן עשה הרבה תפילות שנסיים מהר, כי יש לו פעילות היום עם החבר'ה שלו, והוא דאג כל הזמן שנגיע בזמן ולא נאחר" ותוך כדי שיחתם של אבא ונתן הופיע איתן – "אוף" רטן "איזה מעצבן" – "מה קרה?" שאל אבא "התבטלה הפעילות?" – "לא, דווקא לא התבטלה, והיא צריכה להתחיל כל רגע, אך בשביל הפעילות הכנתי פינגאן על השולחן, על מנת שכשנגיע אוכל לקחת אותו במהירות, מבלי להתעכב, ולרוץ לפעילות" – "נו, אז מה הבעיה?" שאל

סיר מים מעלה רתיחות שנמצא על האש. ולכן סירים צריכים הגעלה בכלי ראשון.

דרך אגב, כלים שמגדילים אותם לפסח, מותר לאחר ההגעלה להפוך את שימושם, כלומר כלי שהיה חלבי יכול לאחר ההגעלה להיות בשרי ולהיפך. (מ"ב תנא ס"ק יט) אך באמצע השנה להגעיל כלים באופן קבוע כדי לשנות את ייעודם, יש להחמיר. (מ"ב שם בשם החתם סופר) ואם תשמישם הוא בכלי שני, הכשרם בכלי שני. (שו"ע תנא, סעיף ה) לדעת השו"ע כל כלי הולכים בו אחר רוב תשמישו, ולכן צלחות וסכ"ם רגיל, לא צריך להגעיל בכלי ראשון, אף על פי שלפעמים משתמשים בהם בכלי ראשון על האש. (שו"ע תנא סעיף ו)

לדעת הרמ"א – מחמירים להגעיל בכלי ראשון כל כלי שיש לחוש שמא השתמשו בו בכלי ראשון. ולכן מחמירים להגעיל את כל כלי השתיה, הגביעים והסכ"ם אע"פ שתשמישם לרוב בצונן. כלים שמשתמשים בהם על האש ממש ללא נזלים כגון שפודים ותבניות של התנור צריכים ליבון. כלומר שריפה ע"י אש גלויה עד שיהיו ניצוצות ניתזין מהם. (שו"ע תנא סעיף ד)

ולכן חצובה שהם הברזלים של הגז צריך ליבון. (רמ"א תנא, ד) אך היות

ובחצובות של ימינו לא ניתן לעשות ליבון כי הליבון הורס אותם לכן העצה היא להחליפם לכבוד הפסח

אך בני עדות המזרח נוהגים בכירים של גז – לנקות היטב ויש לשים לב לגרד את כל הכפתורים של הלהבות וכן במקומות שיש ברגים וכן בחיבורים והצינורות שבהם מצוי חמץ שנדבק, אח"כ מערים מים מכלי ראשון על כל המשטח העליון, ואת החצובה והמבערים יש להגעיל במים רותחים בכלי ראשון, ואם עירה מים רותחים מכלי ראשון די בכך (חזו"ע עמ' קלז-קלח)

כלים שדינם בהגעלה, אך יש בהם סדקים או לכלוך, ניתן לעשות להם ליבון קל, כלומר שריפה ע"י אש גלויה עד שקש או נייר נשרף מהצד השני של הכלי. (רמ"א תנא, סעיף ו)

מחבת – לדעת השו"ע מספיק הגעלה. וכן נהגו הספרדים. (שו"ע תנא, סעיף יא, שו"ת יחודה דעת חלק א סימן ז) (למחבת טפולן יש דין שונה) והרמ"א – מחמיר ללכן את המחבת, בלבון קל.

תנור – לכתחילה צריכים ליבון חמור, אך מאחר שאי אפשר ללבנם ליבון חמור מבלי לקלקלם, התירו הפוסקים להכשיר תנור לפסח ע"י ניקוי יסודי בעזרת חומרים להמסת שומנים, המתנה 24 שעות וחיסום בחום מקסימלי לכשעה. (שו"ת אגרות משה יו"ד חלק א סימן נט, שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן סו) אם אפשר להחמיר ולקנות לפסח תנור קטן, עדיף לעשות כן.

תבניות התנור יש להחליף לתבניות מיוחדות לפסח.

מיקרוגל – המשמש לחימום המזון בלבד (ולא לבישול) אם אי אפשר לקנות מיוחד לפסח, ניתן להכשיר ע"י ניקוי יסודי, והרתחת כוס מים עם סבון כלים בתוכו.

פלטת של שבת יש לנקות היטב, לחממה ולערוך עליה מים רותחים, ולכסותה היטב בנייר אלומיניום בפסח. (פס"ת)

מדיח כלים – יש לנקות היטב, לחכות 24 שעות, לשים בה את חומרי הניקוי ולהפעילה על החום המירבי. (שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן כח, ילקוט יוסף לאשה ולבת)

לאחר שסיימו לכתוב נזכר לפתע נתן – "רגע, מה עם השוקו שהכנת? בסוף לא שתינו אותו" הוא מיהר למטבח והבחין שהפינגאן נשאר על הגז, בדיוק איך שהשאיר אותו "וואי וואי" קרא נתן "איזו פאדיחה, איתן שבת לקחת בכלל את הפינגאן?" – "יש לי רעיון" הציע מתן "היות ובכר סיימנו את מלאכתנו, בוא נרוץ מחר, וניתן לאיתן את הפינגאן, אולי בזכות זה נצ'זר ונקבל איזו נקניקיה וכוס תה" – "רעיון מצויין" אמר נתן "רק אל תשכח, צריך קודם לאכול את הנקניקיה, ורק אח"כ ניתן לשתות את התה, לא ביחד, כמו שאמר לנו הרב יעקב" – "ברור" ענה מתן ושניהם החלו לרוץ החוצה

שהלכתם לרב יעקב" – "סבבה" ענה נתן איתן ונתן הזדרזו לצאת וכשפתחו את הדלת הם הופתעו לראות את מתן – "בוא!!! קרא נתן למתן "הולכים" – "לאן?" שאל מתן – "לרב יעקב" – "מה יש?" שאל מתן – "בוא זריו, אני אספר לך בדרך"

לאחר מס' דקות כבר התייצבו השלושה לפני הרב יעקב "ערב טוב" ברכם הרב יעקב "במה זכיתי באורחים חשובים שכמותכם?" שאל הרב יעקב בחיוך – "יש לנו שאלה" ענה איתן "ואבא אמר שכדאי לנו לשאול את הרב מה לעשות" – "מצויין" קרא הרב יעקב "אז אתם מקיימים עבשיו גם מצוות כיבוד אב, א"כ מה השאלה?" – "השאלה היא כוז" פתח איתן ואמר "נתן הכין עכשיו שוקו חם בפינגאן, ואני בכלל רציתי לקחת את הפינגאן כדי להכין בו תה, לאחר שנאכל מהמנגל שהחבר'ה מכינים" – "הבנתי" אמר הרב יעקב והוסיף "אין בעיה בכלל, אתה יכול לקחת את הפינגאן ולהכין בו את התה" – "מה?" התפלא איתן "לא צריך להגעיל אותו או משהו כזה?" – "לא, אין צורך" ענה הרב יעקב "כל האיסור הוא לבשל חלב בסיר בשרי או בשר בסיר חלבי, שאז צריך הגעלה עפ"י הדין של כבולעו כן פולטו כמו שאנחנו מכירים בהלכות הכשרת כלים לפסח, אך במקרה שלך אתה לא מבשל בשר בפינגאן, וכן לא תשתו את התה

יחד עם הבשר, כך שגם לפי שיטת הרמ"א לאשכנזים ניתן לשתות תה מהפינגאן."

וכן גם הדין במקרה שבישלו בכלי בשרי מים, מותר לשתות את המים בארוחה חלבית, ורק אם לא עברו 24 שעות מבישול בשרי, אסור לדעת האשכנזים לשתות את המים ממש עם חלב, אך לא ביחד עם חלב מותר, ובודאי שא"צ להמתין בין שתית המים לאכילת חלב. (שו"ע ורמ"א יורה דעה סימן צה)

"וואי איזה מזל" השמיע איתן אנחת רווחה "כבר חשבתי שיהיה אסור להשתמש

בפינגאן, תודה רבה הרב" אמר איתן והזדרזו לצאת כדי להצטרף לחבריו, נתן ומתן נשארו בחדר, והרב יעקב שאלם – "ובמה אתם עוסקים הערב?" – "אנחנו הערב מכינים את הקונטרס בהלכות פסח" – "פה מאד" אמר הרב יעקב "ואיזה נושא אתם קיבלתם לעבוד עליו?" – "נושא הכשרת הכלים לפסח" – "מעולה" נענה הרב יעקב "אז השאלה הזו בדיוק התאימה לכם" ואז היה נראה כי הרב יעקב נזכר בדבר מה ואמר "אתם יודעים, נזכרתי עכשיו, יש לי ספר מצויין לתת לכם, נראה לי שתמצאו בו תשובות לכל מה שאתם מחפשים" הרב יעקב נגיש לארון הספרים הוציא מתוכו ספר והגיש אותו לנערים – "ישר כוח לרב" אמרו השניים "נראה שהערב לימוד שלנו התחיל מוקדם ממה שחשבנו" אמרו השניים בחיוך, ונפרדו לשלום מהרב יעקב.

כשהגיעו חזרה לביתו של נתן התיישבו השניים ליד השולחן, הם פתחו את הספר בפרק שעוסק בהכשרת הכלים לפסח והחלו מסכמים מתוכו הכלל בהגעלת כלים הוא כבולעו כן פולט. (פסחים ל ע"ב), כלומר באותו אופן שהכלי בלע חמץ, כך הכלי יפלוט את טעם החמץ הבלוע בו. ולכן כל הכלים אפילו של חרס, שנשתמשו בהם חמץ בצונן, מותר להשתמש בהם בפסח, ומספיק ניקוי טוב ושטיפה במים קרים. (שו"ע תנא סעיפים כב, כד)

ארוגות או מקרר – שיש שם רק דברי אוכל קרים, מספיק ניקוי בצונן. **השלחנות** ששמים עליהם אוכל כל השנה, צריך לערוך עליהם מים רותחים לפי שלפעמים נשפך שם מרק. (שו"ע תנא, סעיף כ) ואם חושש שהשולחן ייהרס כתוצאה מהעירוי יכול לכסות אותו בניילון וכך לאכול עליו כאשר הוא מכוסה בניילון

שיש – שלפעמים שמים עליו דברי אוכל חמים, צריך להכשיר ע"י אבן מלובן וישפוך עליו מים רותחים וצריך להניח אח"כ מפה או נייר אלומיניום שיחצוץ שמא נדבק בו עדיין חמץ בעין. (מ"ב ס"ק קיד, קטו) כלים שנשתמשו בהם בהם, אם תשמישן בכלי ראשון, כגון כף שמכניסים לסיר לערבוב, צריך להכשירם בכלי ראשון, כלומר הכנסת הכלי לתוך

העלון מוקדש השבוע לעילוי נשמות

הרה"ק משולם זושא ב"ר אהרן יוסף לוריא זצוק"ל ז"ע